

ลักษณะและประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือ

ในบทที่ 2 ตอนที่ 2.3 ได้กล่าวถึงคำแสดงภาพลักษณ์ ซึ่งปรากฏในภาษาต่าง ๆ ไปแล้วว่ามีลักษณะสำคัญร่วมกันอย่างไรบ้าง ในบทนี้จะได้อธิบายถึงคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏในภาษาไทยเหนือ โดยจะกล่าวถึงลักษณะทางวากยสัมพันธ์และจะจำแนกประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์

3.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำแสดงภาพลักษณ์

นักภาษาศาสตร์จัดให้คำแสดงภาพลักษณ์เป็นคำประเภทหนึ่งซึ่งทำหน้าที่คล้ายคำกริยาวิเศษณ์แต่คำแสดงภาพลักษณ์มักจะมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากคำกริยาวิเศษณ์โดยทั่วไป (Diffloth, 1976 : 255-256) สำหรับคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือนั้นจะมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ทั้งที่เหมือนกับคำกริยาวิเศษณ์ (3.1.1) และมีลักษณะที่แตกต่างจากคำกริยาวิเศษณ์ (3.1.2 - 3.1.3) ดังนี้

3.1.1 ทำหน้าที่ขยายกริยา

คำแสดงภาพลักษณ์จะทำหน้าที่ขยายกริยาของประโยค และมีตำแหน่งหลังคำกริยาเสมอ ลักษณะ 2 ประการนี้ จึงเป็นลักษณะที่ทำให้คำแสดงภาพลักษณ์เหมือนกับคำกริยาวิเศษณ์โดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น

ก. mán paj kǎ hōm lǒj - lǒj
 'เขา เดิน ไป ช่อม ช้า ช้า'

ข. mán paj kǎ hōm jōp - jōp
 'เขา เดิน ไป ช่อม ขย่งขย่งหยก'

ใน ก. เป็นคำกริยาวิเศษณ์ แต่ใน ข. เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ เห็นได้ว่า มีตำแหน่งและหน้าที่ขยายกริยาเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีตำแหน่งและทำหน้าที่เหมือนกัน แต่ความหมายที่เพิ่มเข้ามาจากการขยายคำกริยานั้นมีลักษณะแตกต่างกัน อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ คำว่า lǒj - lǒj จะแสดงให้เห็นที่ทราบว่ากริยาช่อมนั้นเป็นไปอย่างช้าช้าเท่านั้น แต่คำว่า jōp - jōp จะเพิ่มความหมายที่แสดงให้เห็นภาพว่าอาการช่อมนั้นมีลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ อย่างแรงและสะดุด อย่างเช่น อาการของคนที่ตัวใหญ่และสูง เดินช่อมไปตามทางเป็นต้น

3.1.2 มีเงื่อนไขในการปรากฏร่วมกับคำกริยา

คำแสดงภาพลักษณ์คำหนึ่ง ๆ โดยปกติจะปรากฏร่วมกับคำกริยาคำใด คำหนึ่งเท่านั้น มักไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแตกต่างกันหลายคำ ตัวอย่างเช่น คำ caánj-háánj จะปรากฏร่วมกับ laej "แดง" เท่านั้น จะไม่ปรากฏร่วมกับ lam "ดำ" měn "เหม็น" หรือกริยาอื่น ๆ ดังนี้

ก. laej caánj - háánj

'แดง แจ๋'

ข. *la: caánj - háánj

ค. *měn caánj - háánj

ส่วนคำกริยาวิเศษณ์โดยทั่วไปสามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มี
ความหมายแตกต่างกันหลาย ๆ คำได้เช่น

ก.	laen	<u>lɔ̌j</u>	<u>lɔ̌j</u>	‘ <u>ค่อย ๆ</u> แต่ง’
ข.	lam	<u>lɔ̌j</u>	<u>lɔ̌j</u>	‘ <u>ค่อย ๆ</u> ต่ำ’
ค.	měn	<u>lɔ̌j</u>	<u>lɔ̌j</u>	‘ <u>ค่อย ๆ</u> เหม็น’
ง.	pa.j	<u>lɔ̌j</u>	<u>lɔ̌j</u>	‘เดิน <u>ช้า ๆ</u> ’
จ.	kin	<u>lɔ̌j</u>	<u>lɔ̌j</u>	‘กิน <u>ช้า ๆ</u> ’
ช.	lēt	<u>lɔ̌j</u>	<u>lɔ̌j</u>	‘ <u>เด็ด</u> <u>ช้า ๆ</u> ’

อย่างไรก็ตาม มีคำแสดงภาพลักษณ์บางคำที่อาจสามารถปรากฏร่วม
กับคำกริยาหลายคำได้ ตัวอย่างเช่น

ก.	xàw	jám	<u>pá</u> - <u>sá</u>	‘ <u>ช้า</u> และ <u>ลักษณะ</u> <u>เหลว</u> และ <u>ไม่น่าดู</u> ’
ข.	haan	pí	<u>pá</u> - <u>sá</u>	‘ <u>ตัว</u> <u>อ้วน</u> <u>เพละ</u> ’

จากตัวอย่าง pa - sa ปรากฏร่วมกับ “และ” และ “อ้วน” ซึ่ง
มีความหมายแตกต่างกันได้ อย่างไรก็ดีจากแง่ของการรับรู้ของเจ้าของภาษาแล้ว
ลักษณะและและอ้วนเพละนั้น มีความคล้ายคลึงกันมาก ดังนั้นจึงใช้คำแสดงภาพลักษณ์
คำเดียวกัน เพื่อแสดงลักษณะดังกล่าวนี้ได้

ตัวอย่างข้างล่างนี้ อาจทำให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

ก.	lô	phaan	<u>jaǎp</u> - <u>jaǎp</u>	‘ <u>ชน</u> <u>ลูก</u> <u>อาก</u> <u>าร</u> <u>ชน</u> <u>ลูก</u> <u>ชู</u> <u>ทั้ง</u> <u>ตัว</u> ’
----	----	-------	---------------------------	---

ข. mot ʔok hú má phǎ	<u>jaap</u> - <u>jaap</u>
‘มด ออก รู มา กระจาย	ลักษณะที่มดจำนวนมาก
	แผ่กระจายออก ’

จากตัวอย่าง คำแสดงภาพลักษณ์ jaap - jaap สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาที่ต่างกัน 2 คำได้ เมื่อพิจารณาลักษณะของการชนลูก และลักษณะที่มดเล็ก ๆ แผ่กระจายออกแล้วจะเห็นความคล้ายคลึง กล่าวคือ อาการชนลูกปรากฏตุ่มชนเล็ก ๆ กระจายทั่วตัว ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับลักษณะที่มดเล็ก ๆ แผ่กระจายออกเป็นบริเวณกว้าง นั่นเอง ดังนั้นถึงแม้ว่าคำแสดงภาพลักษณ์จะเกิดกับคำกริยาได้มากกว่า 1 คำ แต่ภาพหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีความคล้ายคลึงกันตามที่เจ้าของภาษารับรู้

3.1.3 มีคำช่วยเน้น (intensifiers) ปรากฏร่วมได้

ลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือคือ อาจมีคำช่วยเน้น ปรากฏร่วมได้ แต่คำช่วยเน้นที่ปรากฏกับคำแสดงภาพลักษณ์มีเพียง 2 คำคือ hǎŋ "เหลือเกิน" และ ʔwǎn "เล็กน้อย" เท่านั้น ตัวอย่างเช่น

ก. hǎm	<u>jǎp</u> - <u>jǎp</u>	hǎŋ
‘ขย่ม	อาการขึ้น ๆ ลง ๆ	เหลือเกิน ’
ข. hǎm	<u>jǎp</u> - <u>jǎp</u>	ʔwǎn
‘ขย่ม	อาการขึ้น ๆ ลง ๆ	เล็กน้อย ’

การที่จะเลือกใช้คำช่วยเน้น hǎŋ หรือ ʔwǎn ขึ้นอยู่กับความหมายที่สื่อด้วยเสียงในคำแสดงภาพลักษณ์ ในตัวอย่างคำ jǎp - jǎp ในตัวของมันเองจะสื่อความ ‘มาก’ ด้วยเสียงสระ o ส่วนคำ jǎp - jǎp ในตัวมัน

เองจะสื่อความหมาย ‘น้อย’ ด้วยเสียงสระ อ (ดูรายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายใน 4.3) ดังนั้น jōp-jōp จึงปรากฏร่วมกับ hōŋ ได้ แต่ปรากฏร่วมกับ ʔōn ไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน jōp - jōp จะปรากฏร่วมกับ hōŋ ไม่ได้จะต้องปรากฏร่วมกับ ʔōn เท่านั้น แสดงได้ดังนี้

hōm jōp - jōp hōŋ
 ‘ขย่ม ขึ้น ๆ ลงอย่างแรง เหลือเกิน’
 *hōm jōp - jōp ʔōn

ความแตกต่างระหว่างคำกริยาวิเศษณ์ทั่วไปกับคำแสดงภาพลักษณ์ในเรื่องนี้ก็คือ คำกริยาวิเศษณ์ทั่วไปจะไม่ปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้น hōŋ หรือ ʔōn ได้เลย แต่จะปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้นอื่น ซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น phæw ‘เหลือเกิน’ หรือ cæn ‘นิดหน่อย’ เช่น

ก. mán paj xǎn phæw
 ‘เขา เดิน เร็ว เหลือเกิน’

ข. mán paj xǎn cæn
 ‘เขา เดิน เร็ว นิดหน่อย’

*mán paj xǎn hōŋ
 *mán paj xǎn ʔōn

สรุปได้ว่าคำแสดงภาพลักษณ์ถึงแม้จะมีตำแหน่งและทำหน้าที่คล้ายกับคำกริยาวิเศษณ์คือ มีตำแหน่งหลังกริยาและทำหน้าที่ขยายกริยา แต่ก็มี ความแตกต่างในเรื่องของการปรากฏร่วมกับคำกริยา คือ จะปรากฏร่วมกับคำกริยาหลายคำได้แต่ คำกริยานั้นต้องมีความหมายในทำนองเดียวกัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของเจ้า

ของภาษาและคำแสดงภาพลักษณ์จะปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้นได้เพียง 2 คำ คือ hǎŋ ‘เหลือเกิน’ และ wǐn ‘เล็กน้อย’ เท่านั้น

3.2 ประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์แบ่งตามจำนวนพยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเนื้อส่วนใหญ่จะปรากฏเป็นคำ 2 พยางค์ แต่ก็มีส่วนที่ปรากฏเป็นคำพยางค์เดียวหรือมากกว่า 2 พยางค์ขึ้นไป แต่ละพยางค์มีลักษณะการซ้ำเสียงกัน ดังนั้นเราอาจจำแนกคำแสดงภาพลักษณ์โดยใช้เกณฑ์ของจำนวนพยางค์ภายในรากเดิม (root) ได้เป็น 2 กลุ่มคือ

- ก. คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีรากเดิมเป็น 1 พยางค์
- ข. คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีรากเดิมเป็น 2 พยางค์

3.2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีรากเดิมเป็น 1 พยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีรากเดิม 1 พยางค์นี้ เมื่อปรากฏในการพูด ผู้พูดมักจะมีการซ้ำเสียงให้เป็น 2 พยางค์หรือมากกว่า เพื่อสื่อความหมายบางประการ (ดู ตอนที่ 4.5) โดยการซ้ำที่ทำให้โครงสร้างของพยางค์ทั้งสองเหมือนกันทุกประการ (complete reduplication) ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

<u>púk</u> - <u>púk</u> - <u>púk</u>	‘เสียงของหนักตกกระทบพื้น’
<u>taap</u> - <u>taap</u>	‘รสเปรี้ยวจัด’
<u>cít</u> - <u>cít</u>	‘ลักษณะเย็นหรือหนาวเล็กน้อย’
<u>kuúk</u> - <u>kuúk</u>	‘ลักษณะหนักอึ้ง’

<u>ʔaāt</u> - <u>ʔaāt</u>	‘ลักษณะอาการที่อัดอั้น’
<u>phw̃t</u> - <u>phw̃t</u>	‘(มีด) ตัดต่อ’
<u>thāat</u> - <u>thāat</u>	‘(เนื้อเหนียว) หนึบ’
<u>fít</u>	‘เสียงนกหวีด’
<u>sà</u> - <u>sà</u>	‘เสียงฝนตก’
<u>hun</u> - <u>hun</u> - <u>hun</u>	‘(กลิ้ง) หลุน ๆ’
<u>mun</u> - <u>mun</u>	‘(อุ่น) ณะผ่าว’
<u>lǔt</u> - <u>lǔt</u>	‘ลักษณะลื่น’
<u>jon</u> - <u>jon</u>	‘อาการเคลื่อนไหวขึ้นลง’
<u>won</u> - <u>won</u>	‘(ปลิว) เพลิบ’
<u>ŋaaw</u> - <u>ŋaaw</u>	‘(แสง) วาบ ๆ’

3.2.2 ประเภทที่มีรากเดิมเป็น 2 พยางค์

ค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้ เสียงพยัญชนะต้นของพยางค์แรกจะแตกต่างจากเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 ส่วนองค์ประกอบอื่นในพยางค์จะเหมือนกันทุกประการ ค่าแสดงภาพลักษณ์แบบนี้มีจำนวนไม่มากนัก ตัวอย่างเช่น

<u>caāŋ</u> - <u>kaāŋ</u>	‘(ใส) แจ่ว’
<u>kǎŋ</u> - <u>ŋǎŋ</u>	‘ลักษณะนอนชดตัว’
<u>cw̃m</u> - <u>kw̃m</u>	‘ลักษณะรสขมพอประมาณ’
<u>kaāŋ</u> - <u>jaāŋ</u>	‘ลักษณะคนผอมสูงไม่น่าดู’
<u>caáw</u> - <u>faáw</u>	‘ลักษณะชีพินอยู่ห่าง ๆ กัน’
<u>tūm</u> - <u>kūm</u>	‘ลักษณะร่มไม้ที่แผ่กิ่งก้านโค้งลงมา’
<u>paāk</u> - <u>saāk</u>	‘ลักษณะที่มีหนามแซมขึ้นมามากมาย’
(xot) <u>paāŋ</u> - <u>ŋaāŋ</u>	‘(ขาด) ลักษณะที่งูนอนชดอยู่’
(pon) <u>pūk</u> - <u>lūk</u>	‘(พอง) ลักษณะเป็นตุ่มพอง’

เมื่อปรากฏในการพูด ผู้พูดอาจพูดซ้ำพยางค์ได้ แต่จะต้องซ้ำเป็นพยางค์คู่ กลายเป็น 4 พยางค์ (ดูในตอนที่ 4.5)

3.3 ประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์แบ่งตามการรับรู้ทางประสาทสัมผัส

ในบทที่ 2 ตอนที่ 2.3 ได้กล่าวถึงลักษณะของคำแสดงภาพลักษณ์ว่าเป็นคำที่เกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส แล้วทำการถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงในภาษาทำให้เกิดเป็นคำแสดงภาพลักษณ์ขึ้น ดังนั้นในการแบ่งประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์จึงสามารถที่จะใช้ลักษณะของการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประการมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งได้คือ ทางหู (เสียง) ทางตา (ท่าทาง, แสงสี, รูปร่างลักษณะ) ทางจมูก (กลิ่น) ทางลิ้น (รสชาติ) และทางสัมผัส (สภาพภายนอก, สภาพภายใน (ความรู้สึก) ดังนี้

3.3.1 ประเภทที่รับรู้ทางหู

คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้จัดเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) ตัวอย่างเช่น

ก. mǎ hāw ญ๋นญ - ญ๋นญ

‘หมาเห่า ไซ้่ง ๆ’

ข. fǒn tōk sà - sà

‘ฝนตก ซ่า ๆ’

ค. mǎn cāap tōp - tōp

‘หมูฮุบ (อาหาร) จีบ ๆ’

ง. fǎ hǎw xúm - xúm

‘ฟ้าร้อง ครึน ครึน’

จ. hǎj kǎw pǒw - pǒw

‘ตีกลอง ตึง ๆ’

3.3.2 ประเภทที่รับรู้ทางตา

ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงภาพที่รับรู้ได้ด้วยตานั้นยังสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 3 ประเภทดังนี้

3.3.2.1 ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงลักษณะท่าทาง (manner) หรือการเคลื่อนไหว ตัวอย่างเช่น

ก. mǎak hín ʔìŋ hom-hom

‘ ลุก หิน กลิ้ง หลุน ๆ ’

ข. xǝn fáj ʔəm jonj - jonj

‘ ควัน ไผ ปกคลุม ลักษณะแผ่ปกคลุมเคลื่อนออก ’
(อ้อยอิ่ง)

ค. pa līt thaat - thaat

‘ ปลา ตืด ปิด ๆ ’

ง. fá mǎep jaǎn - jaǎn

‘ ฟ้า แลบ ปลาบ ๆ ’

จ. sìn piw wonj - wonj

‘ ทิน ปลิว เพียบ ๆ ’

ฉ. lím lǎŋ pǎn wín - wín

‘ ล้อ จักรยาน หมุน อย่างรวดเร็ว ไม่ติดขัด ’

3.3.2.2 ประเภทที่ได้แก่ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงสีแสง
ตัวอย่างเช่น

ก. phǎk sík - lík

‘ ชาวเผือก ไม่มากนัก ’

ข. lǎŋ ʔè - hè

‘ เหลือง มาก ’

- ค. lɔ̃ŋ caāŋ - kaāŋ
 ‘สว่าง จัดจ้า’
 ง. saj cɔ̃n - ŋɔ̃n
 ‘ใส แจ้ว’

3.3.2.3 ประเภทที่สามได้แก่คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงลักษณะ
 รูปร่าง ตัวอย่างเช่น

- ก. lâ lɔm ʔɔ̃m - tɔ̃m
 ‘หน้า กลม ลักษณะกลมเล็ก และน่ารัก’
 ข. lǎŋ lin péŋ thin - thin
 ‘หน้า ดิน เรียบ ลักษณะราบเรียบมาก’
 ค. ko mâj súŋ ʔiŋ - tɔ̃ŋ
 ‘กอ ไม้ สูง ชะลูด (ลำต้นเล็ก ๆ)’
 ง. pen lǎām páak - sâak
 ‘เป็น หนาม ลักษณะที่หนามแซมขึ้นมามากมาย’
 จ. xǒn hǔ jùŋ túk - júk
 ‘ขน หัว ยุ่ง สภาพเป็นเส้นยุ่งเหยิง’

3.3.3 ประเภทที่รับรู้ด้วยจมูก

คำประเภทนี้ได้แก่คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงลักษณะของกลิ่น ตัวอย่างเช่น

- ก. hǔm hǎŋ - hǎŋ
 ‘หอม ฉุย (แรงมาก)’
 ข. měŋ cǎŋ - cǎŋ
 ‘เหม็น ลักษณะที่กลิ่นเหม็นกระทบจมูกอย่างแรง’

ค. xǎw ʔum - ʔum

‘ คาว ลักษณะกลิ่นคาวอย่างแรง ’

3.3.4 ประเภทที่รับรู้ด้วยลิ้น

คำประเภทนี้ได้แก่คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงลักษณะของรสชาติ

ตัวอย่างเช่น

ก. xǎw mún lái wǎn lum - lum

‘ ขนมบัวลอย นุ่ม หวาน เจียบ ’

ข. sǎ phê xǒm cūm - kūm

‘ ลาบเนื้อ นุ่ม เน้นรสขมอย่างมาก ’

ค. phǎk lái phèt saát - saát

‘ กุ้งขาว นุ่ม เผ็ด เน้นรสเผ็ด ’

ง. maāk lái faāt saaw - laaw

‘ ผลไม้ นุ่ม ฝาด เน้นรสฝาด ’

จ. phǎk lái céng caát - caát

‘ กุ้งขาว นุ่ม เค็ม เน้นรสเค็มมาก ’

3.3.5 ประเภทที่รับรู้ด้วยการสัมผัส

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงการรับรู้ที่เกิดจากการสัมผัสสามารถ

แบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้อีก 2 ประเภท ดังนี้

3.3.5.1 ประเภทแรกได้แก่คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงลักษณะ

สภาพ ตัวอย่างเช่น

ก. mít phaāj saát - saát

‘ มีด คม กริบ ’

- ข. pen jaan juk - juk
 ' เป็น ยาง เหนอะหนะ '
- ค. xaw ?òn jom - jom
 ' ข้าว นิ่ม หนุบ ๆ '
- ง. lak ?uk - ?uk
 ' หนัก ตึก '

3.3.5.2 ประเภทที่สองได้แก่ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้
 แสดงลักษณะของความรู้สึก (feeling) ตัวอย่างเช่น

- ก. lè phaan jaap - jaap
 ' หนัก ชู้ ๆ '
- ข. xán ?aat - ?aat
 ' อยากทางเพศ อากาศอยากที่อัดอั้น '
- ค. hǒ máw cưt - cưt
 ' หัว เมา อากาศเมาหรือเวียนหัว '

การจำแนกประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์ออกเป็น
 ประเภทนั้น เห็นได้ว่าเป็นการแบ่งโดยการพิจารณาว่าคำแสดงภาพลักษณ์ใด ใช้
 บ่งบอกลักษณะการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทางใด (modes of sensory
 perception) ก็จะจัดประเภทไปตามลักษณะการรับรู้ นั้น เช่น ประเภทคำเลียน
 เสียง เกิดจากการรับรู้ทางหู หรือประเภทแสดงท่าทาง เกิดจากการรับรู้ทางตา
 เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีคำแสดงภาพลักษณ์หลายคำที่
 อาจเกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสในสองลักษณะในขณะเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

mán paj taán sam túk - túk - tâk - tâk

เขา เดินไปตามทาง ลักษณะเดินที่ต้องใช้เท้า

คล้ำทาง ทำให้ตกหลุม ตกห้อง และมีเสียงเกิดขึ้นด้วยอย่างเช่นคนตาบอดเดิน

จากตัวอย่างคำว่า tuk - tuk-tak - tak

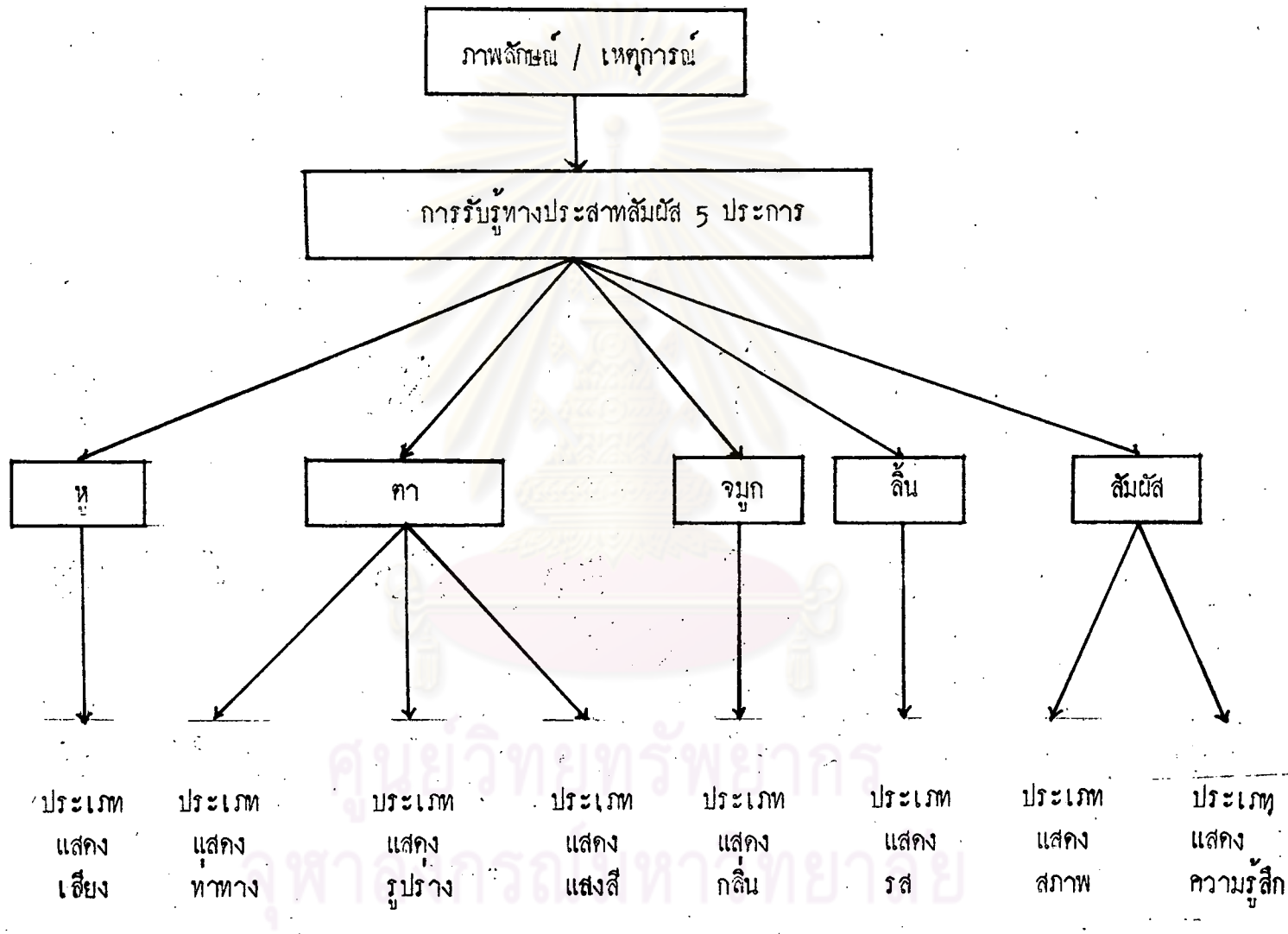
นอกจากจะแสดงลักษณะท่าทาง แล้วยังแสดงถึงเสียงที่เกิดขึ้นด้วย กล่าวคือขณะที่ผู้พูดกำลังมองภาพของคนตาบอดที่กำลังเดินคล้ำทางอยู่นั้น ผู้พูดมองเห็นท่าทางการเดินที่ตกหลุมตกห้องและได้ยินเสียงที่เกิดขึ้นจากการตกหลุมตกห้องนั้นด้วย แล้วจึงถ่ายทอดออกมาเป็นคำแสดงภาพลักษณ์เช่นนั้น

การรับรู้ภาพเหตุการณ์ด้วยตาและรับรู้เสียงจากเหตุการณ์เดียวกันด้วยหูเป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าเป็นการรับรู้ด้วยตาและรับรู้รสชาติด้วยลิ้นจากภาพเหตุการณ์เดียวกัน คงไปได้ยากหรือเป็นไปไม่ได้เลย

ในการจำแนกประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์โดยใช้

เกณฑ์ของลักษณะในการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทาง ดังกล่าวมานั้นจึงอาจสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 แสดงประเภทของค่าแสดงภาพลักษณ์อื่นเกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทาง

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า คำแสดงภาพลักษณ์เกิดจากการรับรู้ภาพหรือเหตุการณ์ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทางคือ หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัส แล้วผู้พูดจึงถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงทางภาษา จึงเกิดเป็นคำแสดงภาพลักษณ์เพื่อแสดงลักษณะของภาพหรือเหตุการณ์อันเกิดจากการรับรู้ดังกล่าว

3.4 สรุป

ในการศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทย เนื้อนั้นพบว่า มีตำแหน่งหลังคำกริยาในประโยคเสมอ และทำหน้าที่ขยายคำกริยานั้น ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ 2 ประการนี้ จึงทำให้คำแสดงภาพลักษณ์มีความคล้ายคลึงกับคำกริยาวิเศษณ์ทั่วไป อย่างไรก็ตามคำแสดงภาพลักษณ์ก็ยังมีลักษณะที่แตกต่างไปจากคำกริยาวิเศษณ์ทั่วไป กล่าวคือ คำแสดงภาพลักษณ์จะปรากฏร่วมกับคำกริยาคำใดคำหนึ่งเท่านั้น มักจะไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแตกต่างกันหลายคำได้ ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ธรรมดาสามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแตกต่างกันหลายคำได้ นอกจากนี้คำแสดงภาพลักษณ์ยังสามารถที่จะปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้นได้ 2 คำคือ หอ้ก 'เหลือเกิน' และ 7วัก 'เล็กน้อย' ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์จะไม่ปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้น 2 คำนี้ แต่จะปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้นอื่นได้

ในการจำแนกประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์นั้นได้จำแนกใน 2 ลักษณะคือ จำแนกตามจำนวนพยางค์และโดยอาศัย ช่องทางการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทางคือ หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัส มา เป็นเกณฑ์ ทำให้ได้คำแสดงภาพลักษณ์เป็น 8 ประเภทคือ หูได้แก่ประเภทคำเลียนเสียงตาได้แก่ประเภทแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวประเภทแสดงรูปร่างลักษณะและประเภทแสดงแสงสี จมูกได้แก่ประเภทแสดงลิ้น ลิ้นได้แก่ประเภทที่แสดงรสและสัมผัสได้แก่ประเภทที่แสดงลักษณะพื้นผิว และประเภทที่แสดงความรู้สึก